Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

14 март 2024 година*

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Директива 2014/17/ЕС — Член 25, параграф 3 — Договори за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители — Предсрочно погасяване — Обезщетение на кредитора — Пропусната полза на кредитора — Метод за изчисляване на пропуснатата полза“

По дело C-536/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Landgericht Ravensburg (Областен съд Равенсбург, Германия) с акт от 8 август 2022 г., постъпил в Съда на 10 август 2022 г., в рамките на производство по дело

**MW,**

**CY**

срещу

**VR Bank Ravensburg-Weingarten eG,**

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: E. Regan, председател на състава, Z. Csehi (докладчик), M. Ilešič, I. Jarukaitis и D. Gratsias, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за VR Bank Ravensburg-Weingarten eG, от T. Winter, Rechtsanwalt,

– за германското правителство, от J. Möller и M. Hellmann, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от C. Auvret, H. Tserepa-Lacombe и G. von Rintelen, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 28 септември 2023 г.,

постанови настоящото

## Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 25, параграф 3 от Директива 2014/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 февруари 2014 година относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 (ОВ L 60, 2014 г., стр. 34).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между MW и CY, двама потребители с местоживеене в Германия, от една страна, и VR Bank Ravensburg-Weingarten eG, установена в Германия кредитна институция (наричана по-нататък „VR Bank“), от друга, относно искане за връщане на обезщетение, изплатено на основание предсрочното погасяване на потребителски кредит за жилищен недвижим имот.

### Правна уредба

#### *Правото на Съюза*

*Директива 2008/48/ЕО*

3 Член 16 („Предсрочно погасяване“) от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66) гласи:

„[…]

2. При предсрочно погасяване на кредита кредиторът има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуални разходи, свързани пряко с предсрочното погасяване на кредита, при условие че предсрочното погасяване се извърши в период, за който лихвеният процент е фиксиран.

Това обезщетение не може да надхвърля 1 % от сумата на предсрочно погасения кредит, ако периодът между предсрочното погасяване и договореното прекратяване на договора за кредит надхвърля една година. Ако периодът не надхвърля една година, обезщетението не може да надхвърли 0,5 % от сумата на предсрочно погасения кредит.

[…]

4. Държавите членки могат да предвидят, че:

а) такова обезщетение може да се търси от страна на кредитора само при условие че размерът на предсрочното погасяване надхвърля прага, определен от националното законодателство. Този праг не надхвърля 10 000 EUR в рамките на всеки период от дванадесет месеца;

б) кредиторът може по изключение да търси по-голямо обезщетение, ако може да докаже, че загубата, която е претърпял от предсрочното погасяване, надвишава сумата, определена съобразно параграф 2.

Ако обезщетението, търсено от кредитора, надвишава действително претърпяната загуба, потребителят може да претендира за съответно намаляване.

В този случай загубата се състои от разликата между първоначално договорената лихва и лихвения процент, при който кредиторът може да отпусне в кредит сумата, която е предсрочно погасена, на пазара по време на предсрочното погасяване и да вземе под внимание въздействието на предсрочното погасяване върху административните разходи.

[…]“.

*Директива 2014/17*

4 Директива 2014/17 изменя Директива 2008/48.

5 Съображения 5—7, 21 и 66 от Директива 2014/17 гласят:

„(5) За да бъде улеснено изграждането на добре функциониращ вътрешен пазар с високо равнище на защита на потребителите по отношение на договорите за кредити за недвижими имоти и за да се гарантира, че потребителите, които желаят да сключат такива договори, могат да имат доверие в институциите, с които си взаимодействат, защото знаят, че те действат професионално и отговорно, в редица области е необходимо да се създаде подходящо хармонизирана правна рамка на [Европейския съюз], като се отчетат различията в договорите за кредит, които произтичат по-специално от различията на националните и регионалните пазари за недвижими имоти.

(6) Следователно настоящата директива следва да развие по-прозрачен, ефикасен и конкурентен вътрешен пазар посредством съгласувани, гъвкави и справедливи договори за кредит за недвижими имоти, като същевременно насърчава устойчивото отпускане и вземане на заеми и финансовото приобщаване и по този начин осигурява високо равнище на защита на потребителите.

(7) За да се създаде истински вътрешен пазар, на който потребителите се ползват от високо и равностойно равнище на защита, с настоящата директива се въвеждат разпоредби, които са предмет на максимална хармонизация по отношение на предоставянето на преддоговорна информация в стандартизирания формат на европейския стандартизиран информационен формуляр (ЕСИФ) и на изчислението на [годишния процент на разходите (ГПР)]. Като се имат предвид обаче специфичният характер на договорите за кредити за недвижими имоти и различията в развитията и

условията на пазарите в държавите членки, по-специално по отношение на структурата на пазара и участниците на пазара, категориите съществуващи продукти и процедурите по отпускане на кредит, на държавите членки следва да бъде разрешено да запазват или въвеждат по-строги разпоредби от определените в настоящата директива в областите, които не са ясно посочени като области на максимална хармонизация. Такъв целенасочен подход е необходим, за да се избегнат отрицателни въздействия върху равнището на защита на потребителите във връзка с договори за кредит, попадащи в обхвата на настоящата директива. На държавите членки следва например да бъде разрешено да запазват или да приемат по-строги разпоредби по отношение на изискванията за познания и компетентност на служителите, както и указания за попълването на ЕСИФ.

[…]

(21) […] Настоящата директива не следва да засяга националното общо договорно право, като правилата относно действителността, сключването на договора или последиците от него, доколкото аспектите на общото договорно право не са уредени в настоящата директива.

[…]

(66) Възможността на потребителя да погасява кредита преди изтичането на срока на договора за кредит може да играе важна роля за насърчаването на конкуренцията на вътрешния пазар и свободното движение на гражданите на Съюза, както и да допринесе за осигуряването на необходимата гъвкавост през срока на действие на договора за кредит за насърчаване на финансовата стабилност в съответствие с препоръките на Съвета за финансова стабилност. Съществуват обаче значителни разлики между националните принципи и условия, съгласно които потребителите имат възможността да погасяват предсрочно кредита си, и условията, при които може да се извърши това предсрочно погасяване. Разнообразието на механизмите за финансиране чрез ипотечни кредити и гамата от предлагани продукти се отчитат, като същевременно на равнището на Съюза е от съществено значение да са налице определени стандарти за предсрочното погасяване на кредитите, за да се осигури възможност на потребителите да погасяват задълженията си преди посочената в договора за кредит дата и увереност да сравняват предложенията, за да могат да открият продукта, който най-добре отговаря на потребностите им. Затова държавите членки следва да осигурят — чрез правна уредба или други средства, например договорни клаузи — правото на потребителите на предсрочно погасяване. Все пак държавите членки следва да имат възможността да определят условията за упражняване на това право. Тези условия могат да включват времеви ограничения за упражняването на правото, различно третиране в зависимост от вида на лихвения процент или ограничения по отношение на обстоятелствата, при които може да се упражнява правото. Когато предсрочното погасяване се извършва по време на срока, за който лихвеният процент по кредита е фиксиран, упражняването на това право може да бъде обвързано със съществуването на законен интерес от страна на потребителя, определен от държавата членка. Такъв легитимен интерес например може да има при развод или загуба на работата. Предвидените от държавите членки условия може да включват правото на кредитора на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуалните разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита. Когато държавите членки са предвидили

правото на кредитора на обезщетение, то следва да е справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуалните разходи, пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита, в съответствие с националните правила относно обезщетенията. Обезщетението не следва да надвишава финансовата загуба за кредитора“.

6 Член 1 („Предмет“) от тази директива предвижда:

„С настоящата директива се създава обща рамка за някои аспекти от законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки, които се отнасят до договорите, включващи в обхвата си обезпечени с ипотека или по друг начин потребителски кредити за жилищни недвижими имоти […]“.

7 Член 2 („Степен на хармонизация“) от тази директива предвижда в параграф 1:

„Настоящата директива не препятства държавите членки да запазят или приемат по-строги разпоредби за защита на потребителите, при условие че тези разпоредби не противоречат на задълженията им, произтичащи от правото на Съюза“.

8 Съгласно член 4 („Определения“) от същата директива:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[…]

13) „общи разходи по кредита за потребителя“ означава общите разходи по кредита за потребителя съгласно определението по член 3, буква ж) от Директива [2008/48], включително разходите за оценка на имота, когато такава оценка е необходима за получаването на кредита, но без да се включват таксите за прехвърляне на собствеността върху недвижимия имот. От тях се изключват разходите, дължими от потребителя за неспазване на определените в договора за кредит задължения;

[…]“.

9 Член 14 („Преддоговорна информация“) от Директива 2014/17 предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Държавите членки гарантират, че кредиторът или, по целесъобразност, кредитният посредник, или назначеният представител предоставят на потребителя персонализираната информация, необходима за съпоставянето на кредитите, съществуващи на пазара, за оценяването на последиците от тях и вземането на информирано решение относно това, дали да се сключи договор за кредит:

[…]

2. Посочената в параграф 1 персонализирана информация на хартиен или на друг траен носител се предоставя посредством ЕСИФ, изложен в приложение II“.

10 Член 25 („Предсрочно погасяване“) от тази директива гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че потребителят има право да погаси изцяло или частично задълженията си по даден договор за кредит преди изтичането на срока на този

договор. В такива случаи потребителят има право на намаляване на общите разходи по кредита за потребителя, като това намаление включва лихвата и разходите за оставащата част от срока на договора.

[…]

3. Държавите членки могат да предвидят, че кредиторът има право на справедливо и обективно обезщетение, когато това е обосновано, за евентуални разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване, но не могат да налагат санкции на потребителя. В този смисъл обезщетението не надвишава финансовата загуба за кредитора. При спазване на тези условия държавите членки могат да предвидят обезщетението да не надвишава определено равнище или да бъде разрешено само за определен период от време.

4. Когато даден потребител поиска да погаси задълженията си по договора за кредит преди изтичането на договора, кредиторът предоставя веднага след като получи искането нужната за тази възможност информация на хартиен или друг траен носител. Тази информация представя най-малко числов израз на последиците за потребителя от погасяването на задълженията преди изтичането на договора за кредит и ясно посочва използваните допускания. Всички използвани допускания са разумни и обосновани.

[…]“.

11 Приложение II („Европейски стандартизиран информационен формуляр (ЕСИФ)“) от цитираната директива съдържа в част А от него образец на ЕСИФ. Съгласно този образец посоченият формуляр трябва да съдържа по-специално следните данни:

„[…]

9. Предсрочно погасяване

Имате възможност да погасите предсрочно цялата сума или част от сумата по този кредит.

[…]

(Когато е приложимо) Такса за предсрочно погасяване: [въведете размер или, ако това не е възможно, метода за изчисляване]

[…]“.

12 Приложение II включва и част Б („Указания за попълване на ЕСИФ“), в която е посочено следното:

„При попълване на ЕСИФ се спазват най-малко указанията по-долу. Държавите членки обаче могат да доразвиват или да уточняват допълнително инструкциите за попълване на ЕСИФ.

[…]

Раздел „9. Предсрочно погасяване“

[…]

2. В раздела относно таксата за предсрочно погасяване кредиторът обръща внимание на потребителя върху тази такса и другите дължими разходи при предсрочно погасяване за компенсиране на кредитора и, когато е възможно, посочва техния размер. Когато размерът на обезщетението зависи от различни фактори, например от погасяваната сума или от лихвения процент в сила към момента на предсрочното погасяване, кредиторът указва начина за неговото изчисляване и указва максималния му възможен размер, а ако това не е възможно, дава пример, с който да покаже на потребителя равнището на обезщетението при различни възможни сценарии“.

***Германското право***

13 Член 249 („Начин и обхват на поправянето на вреди“) от Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс, наричан по-нататък „BGB“) предвижда в параграф 1:

„Който дължи поправяне на вреди, трябва да възстанови нещата в състоянието, в което щяха да се намират, ако не беше настъпило обстоятелството, заради което се дължи поправяне на вреди“.

14 Съгласно член 252 („Пропусната полза“) от BGB:

„Подлежащите на обезщетение вреди включват и пропуснатата полза. „Пропусната е ползата, която има основание да се очаква при нормално развитие на нещата или при особени обстоятелства, по-конкретно при предприемане на мерки и предохранителни действия“.

15 Член 490 („Право на прекратяване при наличието на извънредно основание“) от BGB предвижда в параграф 2:

„Кредитополучателят може, при спазване на сроковете по член 488, параграф 3, второ изречение, да прекрати предсрочно договор за кредит, лихвеният процент по който е фиксиран и кредитът е гарантиран с право на обезпечение върху недвижим имот или кораб, ако неговите законни интереси налагат това и са изминали повече от шест месеца от момента на пълно получаване на кредита. Такъв интерес е налице по-специално когато кредитополучателят има нужда да използва по друг начин имота, ипотекиран като обезпечение на кредита. Кредитополучателят е длъжен да обезщети кредитора за вредата, причинена с предсрочното погасяване […]“.

16 Член 500 („Право на кредитополучателя на прекратяване; предсрочно погасяване“) от BGB гласи в параграф 2:

„Кредитополучателят може по всяко време предсрочно да изпълни изцяло или частично задълженията си по договор за потребителски кредит. В отклонение от първо изречение, кредитополучателят по договор за потребителски кредит за жилищен недвижим имот, за който е договорен фиксиран лихвен процент, може по време на срока, за който е фиксиран лихвеният процент, предсрочно да изпълни изцяло или частично задълженията си, само ако кредитополучателят има такъв законен интерес“.

17 Член 25 от Директива 2014/17 е транспониран в германското право с член 502 („Обезщетение за предсрочно погасяване“) от BGB. Съгласно тази разпоредба:

„(1) В случай на предсрочно погасяване кредиторът може да поиска справедливо обезщетение за вредите, пряко свързани с предсрочното погасяване, ако към момента на погасяване кредитополучателят дължи лихви, които са с фиксиран процент. […]

(2) Правото на обезщетение за предсрочно погасяване е изключено, ако:

[…]

2. данните в договора, които се отнасят до продължителността на договора, до правото на кредитополучателя на прекратяване или до изчисляването на санкцията за предсрочно погасяване, са недостатъчни“.

**Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси**

18 На 11 януари 2019 г. ищците по главното производство сключват с VR Bank договор за потребителски кредит за недвижим имот, предмет на който е кредит с нетен размер от 236 000 евро с оглед придобиването на апартамент. Лихвеният процент по кредита е фиксиран до 30 януари 2029 г. Договорът за кредит съдържа и разпоредби относно предсрочното погасяване на кредита и обезщетението за предсрочно погасяване. Клаузата относно това обезщетение предвижда, че за изчисляването на финансовата загуба, претърпяна от кредитора поради предсрочно погасяване, следва да се използва т.нар. метод за изчисляване на „активите и пасивите“, приет за допустим от Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия). В основата на този метод е принципът, че пропуснатата полза на кредитора се изчислява с оглед на фиктивната възвръщаемост, която той може да очаква, ако реинвестира освободените с предсрочното погасяване средства в ипотечни облигации с падеж, съвпадащ със срока на кредита.

19 След като единият от ищците по главното производство е преместен от работодателя си, през май 2020 г. те продават недвижимия имот, споменат в предходната точка, за 255 000 евро. Те прекратяват договора за кредит, считано от 30 юни 2020 г. С писмо от 9 юни 2020 г. VR Bank иска от ищците по главното производство да ѝ изплатят обезщетение от 27 614,17 евро заради предсрочното погасяване на кредита. Ищците по главното производство изплащат това обезщетение, но в писмо от 19 април 2021 г. искат VR Bank да го върне, тъй като смятат, че такова не се дължи. Поради отказа на VR Bank да върне обезщетението ищците по главното производство предявяват иск пред Landgericht Ravensburg (Областен съд Равенсбург, Германия), запитващата юрисдикция.

20 Запитващата юрисдикция има съмнения дали член 502 от BGB, съгласно който VR Bank твърди право на обезщетение за предсрочно погасяване, основано на метода за изчисляване на „активите и пасивите“, е съвместим с член 25, параграф 3 от Директива 2014/17. С първите си два въпроса тя иска по-конкретно да се установи дали предвиденото в член 25, параграф 3 от Директива 2014/17 обезщетение на кредитора за разходите, свързани с предсрочното погасяване на кредита, обхваща и пропуснатата полза на кредитора. Според случая, тази юрисдикция иска знае какви са изискванията на правото на Съюза за целите на изчисляването на тази пропусната полза, по-специално що се отнася до отчитането на доходите от реинвестиране.

21 В тази насока запитващата юрисдикция смята, от една страна, че доколкото съгласно член 25, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/17 могат да се търсят само евентуалните разходи, пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита, това не допуска отчитането на лихвите, които потребителят е щял да трябва да плати, ако не е пристъпил към предсрочно прекратяване. Тя посочва също, че по силата на член 25, параграф 1, второ изречение от споменатата директива държавите членки са длъжни да гарантират, че в случай на предсрочно погасяване потребителят има право на намаляване на общите разходи по кредита, което включва лихвата и разходите за оставащата част от срока на договора, така че е възможно лихвата и разходите за оставащата част от срока на договора повече да не се дължат. От друга страна, според тази юрисдикция възможността за ограничаване на обезщетението до определен период би могло да подкрепя тезата, че за целите на обезщетяването на кредитора следва да се отчитат лихвите, които потребителят е щял да трябва да плати, ако не е пристъпил към предсрочно прекратяване.

22 Освен това по отношение на изискванията на правото на Съюза с оглед на изчисляването на тази пропусната полза запитващата юрисдикция отбелязва, че формулировката на член 25, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/17, съгласно която държавите членки могат да предвидят, че кредиторът има право на „обективно“ обезщетение, означава, че в това изчисление могат да се включат само действително и конкретно възникналите разходи. За сметка на това според нея член 25, параграф 4, второ изречение от Директива 2014/17, съгласно който в случай на предсрочно погасяване кредиторът е длъжен да съобщи на потребителя информация, която представя „най-малко“ числов израз на „последиците за потребителя от погасяването на задълженията преди изтичането на договора за кредит и ясно посочва използваните допускания“, навежда на мисълта, че при изчислението на пропуснатата си полза кредиторът може да отчете общите доходи от реинвестиране на сумите, получени в резултат от такова погасяване.

23 Накрая, запитващата юрисдикция иска да се установи дали случаят, когато потребителят прекратява договора за потребителски кредит за жилищен недвижим имот въз основа на право на прекратяване, признато от националното право, преди предсрочно да погаси кредита към кредитора, също попада в приложното поле на член 25 от Директива 2014/17. Видно от преюдициалното запитване, причината за въпроса на запитващата юрисдикция е паралелното съществуване в националното право на два различни способа за обезщетяване на кредитора в зависимост от това дали предсрочното погасяване е поискано пряко от потребителя, без предварително прекратяване на договора, на основание член 500 от BGB, или се осъществява, след като потребителят е упражнил предвиденото си в член 490 от BGB право на прекратяване при наличието на извънредно основание.

24 При тези обстоятелства Landgericht Ravensburg (Областен съд Равенсбург) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли изразът „справедливо и обективно обезщетение […] за евентуални разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване“, използван в член 25, параграф 3 от Директива [2014/17], да се тълкува в смисъл, че обезщетението включва и пропуснатите ползи на кредитора, по-специално нереализираните заради предсрочното погасяване бъдещи лихви?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос:

Съдържа ли правото на Съюза — и по-конкретно член 25, параграф 3 от Директива [2014/17] — насоки относно изчислението на приходите на кредитора от реинвестирането на предсрочно погасен кредит за недвижим имот за потребители, които приходи следва да се вземат предвид при пропуснатата полза, и евентуално какви са тези насоки?

По-специално:

а) Трябва ли за целите на изчислението националната правна уредба да отчита начина, по който кредиторът действително използва предсрочно погасената сума?

б) Може ли национална правна уредба да позволи на кредитора да изчисли обезщетението за предсрочното погасяване въз основа на фиктивно реинвестиране в сигурни ценни книжа на капиталовия пазар с падеж, съответстващ на срока на кредита (т.нар. метод на активите и пасивите)?

3) Попада ли в обхвата на член 25 от Директива [2014/17] и случай, при който потребителят първо прекратява договора за кредит за недвижим имот на основание предвидено от националния законодател право на прекратяване, след което предсрочно погасява кредита пред кредитора?“.

**По преюдициалните въпроси**

***По третия въпрос***

25 С третия си въпрос, който следва да бъде разгледан на първо място, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 25 от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че е приложим и когато потребителят изпълни предсрочно своите задължения, след като е прекратил договора си за потребителски кредит за жилищен недвижим имот при условията, предвидени от националната правна уредба.

26 Доколкото VR Bank по същество твърди, че този въпрос е недопустим, защото е ирелевантен за произнасянето по спора в главното производство, достатъчно е да се констатира, че това дали и доколко член 25 от Директива 2014/17 е приложим в случай като разглеждания по главното производство, се отнася до посочения въпрос по същество, а не до неговата допустимост, поради което това възражение за недопустимост следва да бъде отхвърлено.

27 Следва да се припомни, че съгласно член 25, параграф 1 от Директива 2014/17 държавите членки гарантират, че потребителят има право да погаси изцяло или частично задълженията си по даден договор за кредит преди изтичането на срока на този договор.

28 Необходимо е да се отбележи, че в тази насока Директива 2014/17 не съдържа никакви насоки за условията, предпоставките и правните последици от правото на кредитополучателя на прекратяване при наличието на извънредно основание. Напротив, както става ясно от съображение 21 от тази директива, тя не засяга националното общо договорно право, като правилата относно действителността, сключването на договора или последиците от него, доколкото аспектите на общото договорно право не са уредени в Директива 2014/17.

29 Също така е уместно да се припомни, че съгласно член 2, параграф 1 от Директива 2014/17 във връзка със съображение 7 от нея държавите членки могат с оглед на защитата на потребителите да приемат по-строги разпоредби по-специално досежно структурата на пазара и участниците на пазара, категориите съществуващи продукти и процедурите по отпускане на кредит.

30 Когато приемат тези по-строги разпоредби обаче, държавите членки са длъжни да следят полезният ефект на Директива 2014/17, и по-специално на член 25 от нея, предвид на нейната цел, да бъде гарантиран (вж. по аналогия решение от 19 декември 2019 г., Rust-Hackner и др., C-355/18—C-357/18 и C-479/18, EU:C:2019:1123, т. 55 и 62).

31 Както става ясно от съображение 66 от Директива 2014/17, в тази насока целта на член 25 от нея е да позволи на потребителите да погасят задълженията си преди посочената в договора за кредит дата, за да могат те да извлекат възможно най-голяма полза от вътрешния пазар, в частност като сравняват предложенията, за да открият продукта, който най-добре отговаря на потребностите им. Също така, видно от съображения 5 и 6 от тази директива, една от целите ѝ е да се осигури високо равнище на защита на потребителите.

32 Както отбелязва генералният адвокат в точки 82 и 83 от заключението си, при това положение член 25 от Директива 2014/17 признава на потребителя право на предсрочно погасяване, без да урежда начините на упражняване на това право. Ето защо, въпреки че националното право следва да определи тези начини, все пак би било в разрез с целта на споменатата директива да се смята, че гарантираната от нея защита на потребителя зависи от един или друг избран от него начин, според случая, а именно да упражни правото си съгласно националното право на прекратяване на договора за кредит, преди предсрочното погасяване.

33 С оглед на изложеното дотук на третия въпрос следва да се отговори, че член 25 от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че е приложим и когато потребителят изпълни предсрочно своите задължения, след като е прекратил договора си за потребителски кредит за жилищен недвижим имот при условията, предвидени от националната правна уредба.

***По първия въпрос***

34 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 25, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която с оглед на справедливото и обективно обезщетение, на каквото кредиторът има право съгласно тази разпоредба, за евентуалните разходи, пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита, отчита пропуснатата полза на кредитора, пряко понесена от него поради това предсрочно погасяване, и в частност загубата на договорните лихви, които все още биха се дължали за кредита.

35 Съгласно постоянната съдебна практика за тълкуването на дадена разпоредба от правото на Съюза следва да се има предвид не само текстът на тази разпоредба, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (вж. в този смисъл решение от 24 октомври 2019 г., Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Пряко възлагане на договор за обществена услуга за превоз), C-515/18, EU:C:2019:893, т. 23).

36 В тази насока следва да се припомни, че съгласно член 25, параграф 3 от Директива 2014/17 държавите членки могат да предвидят право на кредитора на справедливо и обективно обезщетение за евентуални разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване, но не и да налагат санкции на потребителя, като обезщетението се свежда до финансовата загуба за кредитора. В допълнение, държавите членки могат да предвидят обезщетението да не надвишава определено равнище или да бъде разрешено само за определен период от време.

37 На първо място, досежно понятието „евентуални разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване“ на кредита, трябва да се отбележи, че макар съдържанието на понятието „разходи“ да не е еднозначно, анализът на контекста на разпоредбата, в която то се съдържа, все пак дава полезни насоки за неговото тълкуване.

38 Най-напред следва да се посочи, че член 25, параграф 3, второ изречение от Директива 2014/17 свежда пределния размер на обезщетението, което подлежи на изплащане на кредитора в случай на предсрочно погасяване, до претърпяната от него финансова загуба. Както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 29 от заключението си, такъв пределен размер навежда на мисълта, че законодателят на Съюза не е възнамерявал да изключи възможността подобна евентуална финансова загуба във връзка с лихвите, които кредиторът няма да получи поради предсрочното погасяване, да бъде отчетена при изчисляването на това обезщетение.

39 По-нататък, предвидената в член 25, параграф 3, трето изречение от Директива 2014/17 възможност за държавите членки да предвидят, че кредиторът може да претендира такова обезщетение само за определен период от време, би била безсмислена, ако при изчисляването на обезщетението могат да се вземат предвид само допълнителните административни разходи, понесени от кредитора поради предсрочното погасяване, защото тези административни разходи възникват еднократно и не обхващат по-продължителен период.

40 Накрая, доколкото в член 25, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/17 се говори за „евентуални“ разходи, това показва, че законодателят на Съюза не е ограничил даденото на държавите членки разрешение да създадат схема за обезщетяване само до възникналите от предсрочното погасяване административни разходи, реално направени от кредитора, а в тази схема може да попада и пропуснатата му полза, обхватът на която все още не е установен към момента на предсрочното погасяване на кредита.

41 На второ място, това тълкуване се потвърждава от системата на член 25 от Директива 2014/17. Първо, от обхвата на задължението на кредитора да предоставя информация всъщност става ясно, че законодателят на Съюза изхожда от принципа, че правото на обезщетение на кредитора, което е оставено на усмотрението на държавите членки, може да включва пропуснатата полза на кредитора.

42 Така, от една страна, член 25, параграф 4 от Директива 2014/17 предвижда задължението за кредитора да предостави на потребителя информацията, необходима му да проучи възможността за предсрочно погасяване на кредита си. Ето защо не е изключено в случай на такова погасяване потребителят да има задължения към кредитора, различни от това да му изплати оставащата част от кредита. Също така от факта, че в тази разпоредба се говори за „използваните допускания“ от кредитора, става ясно, че в случай на предсрочно

погасяване изчисляването на обезщетението, дължимо на кредитора, не се ограничава единствено до хипотезата на плащане от потребителя на възникналите от такова погасяване административни разходи, реално направени от кредитора.

43 От друга страна, уместно е да се припомни, че съгласно член 14, параграфи 1 и 2 от Директива 2014/17 кредиторът е длъжен да предостави на потребителя преддоговорна информация чрез ЕСИФ, образец на който е поместен в част А от приложение II към тази директива. Раздел 9 („Предсрочно погасяване“) от образеца за ЕСИФ уточнява информацията, която трябва да бъде предоставена на потребителя в тази насока, в случай че такова погасяване налага потребителят да плати „такса за предсрочно погасяване“.

44 Част Б, раздел 9 от приложение II към споменатата директива дава насоки за попълването на ЕСИФ, що се отнася в частност до предсрочното погасяване. Видно от тези насоки, размерът на обезщетението може да зависи от различни фактори, сред които „погасяваната сума или лихвения процент в сила към момента на предсрочното погасяване“. Тези обстоятелства показват, че понятието „обезщетение“ може да обхваща разходи, различни от допълнителните административни разходи, направени от кредитора поради предсрочното погасяване, доколкото тези разходи обикновено не би трябвало да зависят от „лихвения процент в сила“. Освен това съгласно част Б, раздел 9 от приложение II в текста на ЕСИФ относно таксата за предсрочно прекратяване кредиторът е длъжен да обърне внимание на потребителя за „тази такса и другите дължими разходи при предсрочно погасяване за компенсиране на кредитора“, което също насочва към констатацията, че в случай на предсрочно погасяване понятието „разходи“ може да обхваща разходи, различни от допълнителните административни разходи.

45 Второ, съгласно член 16, параграф 4, буква б) от Директива 2008/48, където се определят условията, при които държавите членки могат да разрешат да се надхвърли предвидената в член 16, параграф 2 от споменатата директива горна граница на обезщетението, държавите членки могат да предвидят правото на кредитора по изключение да търси обезщетение над тази горна граница, ако може да докаже, че претърпяната от него загуба от предсрочното погасяване надвишава сумата, определена съобразно последната разпоредба. Както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 54 и 55 от заключението си, това по същество показва, че лихвите, които вече няма да се получават след предсрочното погасяване, могат да подлежат на обезщетяване и че законодателят на Съюза е приел за финансовата загуба на кредитора под формата на лихвите, че тя може да е част от евентуалните разходи, възникнали за него вследствие от това погасяване. От текста на член 25, параграф 3 от Директива 2014/17 не е видно, че законодателят на Съюза е искал да промени това положение, що се отнася до договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители.

46 На трето място, тълкуване, което би изключило възможността за държавите членки да предвидят обезщетение за пропуснатата полза на кредитора в случай на предсрочно погасяване, би било в разрез с целта на Директива 2014/17. Всъщност член 1 от тази директива предвижда, че тя просто създава обща рамка, за да уреди някои аспекти на договорите за потребителски кредити за жилищни недвижими имоти, сключени с потребители, а предпоследното изречение от съображение 66 от споменатата директива уточнява, че обезщетението трябва да се изчисли в съответствие с националните правила относно обезщетенията. Така, от член 1 и от член 25, параграф 3 от Директива 2014/17 във връзка със съображение 66 от нея следва, че законодателят на Съюза е оставил на държавите членки да определят кои са елементите на допустимите разходи, при условие че

е налице справедливо и обективно обезщетение за евентуалните разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита, че то не представлява санкция и че не надвишава финансовата загуба на кредитора.

47 Както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 47 и 51 от заключението си, обаче целите на Директива 2014/17 не се ограничават до желанието да се осигури високо равнище на защита на потребителите, а включват и постигане на ефективен и конкурентоспособен вътрешен пазар на договори за кредити за жилищни недвижими имоти. Ето защо националният законодател може, предвид предоставената му възможност, да определи елементите на допустимите разходи, да включи сред основанията за обезщетение пропуснатата полза на кредитора, ако смята, че това е необходимо, за да се стимулира постигането на целите на Директива 2014/17 на пазара му на жилищни недвижими имоти. Както по-специално отбелязва генералният адвокат в точка 50 от заключението си, при режим, който не позволява кредиторите да бъдат обезщетени за загубата на договорните лихви, които все още биха се дължали за кредита, е възможно те да изберат стратегии с потенциално нежелани последици за целите на Директива 2014/17, като ограничаване на гамата от предлагани кредитни продукти или начисляване на по-високи лихви на всички потребители.

48 С оглед на изложеното дотук на първия въпрос следва да се отговори, че член 25, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, която с оглед на обезщетението на кредитора в случай на предсрочно погасяване на потребителски кредит за жилищен недвижим имот отчита пропуснатата полза на кредитора, пряко понесена от него поради това предсрочно погасяване, и в частност финансовата загуба, претърпяна от този кредитор евентуално във връзка с оставащите договорни лихви, които няма да бъдат получавани повече, стига да е налице справедливо и обективно обезщетение, да не се налага санкция върху потребителя и обезщетението да не надвишава тази финансова загуба.

***По втория въпрос***

49 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 25, параграф 3 от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че съдържа насоки относно изчисляването на възвръщаемостта на реинвестирането от кредитора на средствата от предсрочно погасен потребителски кредит за жилищен недвижим имот, които трябва да бъдат отчетени при определянето на неговата пропусната полза, и евентуално дали по силата на тези насоки националната правна уредба трябва по-специално да отчита начина, по който кредиторът действително използва предсрочно погасената сума, и ако е така, дали национална правна уредба може да позволи на кредитора да изчисли тази пропусната полза, като вземе предвид разликата между загубата на договорните лихви, които все още биха се дължали за кредита, и общата възвръщаемост на предсрочно погасената сума, ако тя се реинвестира в сигурни ценни книжа на капиталовия пазар с падеж, съответстващ на срока на този кредит.

50 На първо място, уместно е да се напомни, че както бе посочено в точка 46 от настоящото решение, от факта, че в съображение 66 от Директива 2014/17 изрично се препраща към националните разпоредби относно обезщетението, е видно, че член 25, параграф 3, първо и второ изречение от Директива 2014/17 предвижда просто че обезщетението трябва да е справедливо и обективно, да покрива само пряката вреда, да не представлява санкция за потребителя и да не надвишава финансовата загуба на кредитора. Освен това в тази

директива няма никаква друга конкретна информация за изчисляването на евентуалното обезщетение, така че подробностите около това изчисляване са оставени на преценката на държавите членки.

51 Тази констатация се потвърждава, от една страна, от член 25, параграф 3, първо и трето изречение от Директива 2014/17, от който по-специално следва, че държавите членки „могат да предвидят“ условията за обезщетението. От друга страна, от раздел 9 от образеца на ЕСИФ, поместен в част А от приложение II към Директива 2014/17, става ясно, че кредиторът е длъжен да посочи размера или, ако това не е възможно, метода за изчисляване на евентуално дължимата такса за предсрочно погасяване, което предполага потенциално да има няколко метода за изчисляване на обезщетението за предсрочно погасяване.

52 На второ място, досежно въпроса дали националната правна уредба трябва да отчита начина, по който кредиторът действително използва предсрочно погасената сума, в точка 40 от настоящото решение вече бе посочено, че доколкото в член 25, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/17 се говори за „евентуални“ разходи за кредитора, това показва, че не е необходимо изчисляването им непременно да се основава на действителното използване на предсрочно погасената сума, а методът за изчисляване на тези разходи може да отчита и пропуснатата полза на кредитора, обхватът на която все още не е определен към момента на предсрочното погасяване на кредита. Както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 60—62 от заключението си, изчисляването на обезщетението по метод, който включва хипотетичен елемент, не противоречи на Директива 2014/17, щом са изпълнени изискванията, предвидени в член 25, параграф 3, първо и второ изречение от Директива 2014/17.

53 На трето място, колкото до допустимостта на т.нар. метод на активите и пасивите, запитващата юрисдикция следва да провери дали изчисляването на възвръщаемостта от реинвестирането на средствата от предсрочно погасен кредит въз основа на фиксирана реинвестиция в сигурни ценни книжа на капиталовия пазар с идентичен падеж отговаря на изискванията на член 25, параграф 3 от Директива 2014/17, а именно да е налице справедливо и обективно обезщетение, да не се налага санкция на потребителя и обезщетението да не надвишава финансовата загуба на кредитора.

54 С оглед на изложеното дотук на втория въпрос следва да се отговори, че член 25, параграф 3 от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че в случай на предсрочно погасяване на потребителски кредит за жилищен недвижим имот държавите членки са длъжни да гарантират, че изчисляването от кредитора на пропуснатата му полза, при което се отчита общата възвръщаемост на предсрочно погасената сума, води до справедливо и обективно обезщетение, което не надхвърля финансовата загуба на кредитора, и не се налага санкция върху потребителя. Директива 2014/17 не изисква такова изчисляване да отчита начина, по който кредиторът действително използва предсрочно погасената сума.

**По съдебните разноски**

55 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

1) **Член 25 от Директива 2014/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 февруари 2014 година относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010**

   **трябва да се тълкува в смисъл, че**

   **е приложим и когато потребителят изпълни предсрочно своите задължения, след като е прекратил договора си за потребителски кредит за жилищен недвижим имот при условията, предвидени от националната правна уредба.**

2) **Член 25, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/17**

   **трябва да се тълкува в смисъл, че**

   **допуска национална правна уредба, която с оглед на обезщетението на кредитора в случай на предсрочно погасяване на потребителски кредит за жилищен недвижим имот отчита пропуснатата полза на кредитора, пряко понесена от него поради това предсрочно погасяване, и в частност финансовата загуба, претърпяна от този кредитор евентуално във връзка с оставащите договорни лихви, които няма да бъдат получавани повече, стига да е налице справедливо и обективно обезщетение, да не се налага санкция върху потребителя и обезщетението да не надвишава тази финансова загуба.**

3) **Членове 25, параграф 3 от Директива 2014/17**

   **трябва да се тълкува в смисъл, че**

   **в случай на предсрочно погасяване на потребителски кредит за жилищен недвижим имот държавите членки са длъжни да гарантират, че изчисляването от кредитора на пропуснатата му полза, при което се отчита общата възвръщаемост на предсрочно погасената сума, води до справедливо и обективно обезщетение, което не надхвърля финансовата загуба на кредитора, и не се налага санкция върху потребителя. Директива 2014/17 не изисква такова изчисляване да отчита начина, по който кредиторът действително използва предсрочно погасената сума.**

Подписи